

« zurück blättern vor »

MACHLARZ subst. m., ab 1559; auch *machlerz*; ‘Betrüger, Gauner, Lügner’ – ‘oszust, kłamca, łgarz’: 1587 GórnRozm G2, SPXVI *Obieráią ná táki vrząd / gdzie ieft rząd / nie pijánicę / nie máchlerzá / [...] ále obieráią człowieká bogoboynego / cnotliwego / dobrej sławy.* ○ (†1611) 1613 SyrZiel 1476, SP17 *Przymieszuią do tego foku krochmal machlerze dla białości.* ○ (1619) 1959–1963 Gawatowic, LEWAŃSKI II 474 *czarownice [...] Będziem nalepiej częstować [...]. I wróżbitów, i lekarzów, / I rozmaitych machlarzów [...] I tych, co złe funty dzierzą / Albo łokciem krótkim mierzą.* ○ 1.H. 17.Jh. OpalKSat 124v, SP17 *to owi machlerze [...] między kupcy bywaią co targi stanowią Co dla matego zysku y pana przedadzą.* ○ 1633 Birk.Ex. C4b, L *Niedawno poszłiście za machlerzem iednym Greczynem, który się mienił patriarchą Jerozolimfkim.* ○ (†1647) 1648 Brud.Ost. A 11, L *Jeszczeż dufasz w te machlarze?* ○ 1780 Włodek Sł, MAY *Machlarz – szalbierz.* – SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW (m.u. przen.). ◇ **Var:** *machlarz* subst. m., (1619) 1959–1963 Gawatowic 474, LEWAŃSKI – CN, TR, L, SWIL, SW (m.u.); *machlerz* subst. m., 1586 BielSjem 24, SPXVI – SPXVI, L, SWIL, SW (m.u.). ◇ **Etym:** ostmd. *Machler* subst. m., ‘Ränkeschmied, Betrüger, Verleumder’, FRB. ◇ **Hom:** †*makler*. ◇ **Der:** *mechlerstwo* subst. n., ‘Betrügerei’, 1559 GroicPorzRej C3v, SPXVI; *machlarstwo* subst. n., 1584 WujPosŚw 393, SPXVI ○ (1620–1622) 1959–1963 Marancyja, LEWAŃSKI IV 22, zuerst geb. CN; *machlerstwo* subst. n., 1588 GostGospSieb +4, SPXVI, zuerst geb. L; *machlować* v. imp., ‘betrügen’, 1598 MojŻydOkr 24, SPXVI, zuerst geb. CN; *machlerski* adj., [hapax] 1623 BirkNiedz 204, SP17; *machlarski* adj., zuerst geb. TR; *machlarka* subst. f., 1769–1777 Zab.9 33 Zabł., L, zuerst geb. L. ❖ TROJAŃSKI 1835 hat unter *machlarz* auch eine zweite Bedeutung ‘Mäkler’, ‘Mäklerin’. Dies ist wohl ein Versuch, die Neuentlehnung *makler* der phonologischen Form eines bereits bestehenden Wortes anzupassen. Tsch. *machlár* ist erst im 19. Jh. belegt (JUNGMANN und KOTT); tsch. *machlovati* wird von MACHEK ES als Ableitung von tsch. *machl* und dieses als Dissimilation von *machre* in *čachre-machre* erklärt. Vgl. †*makler*, †*macher*.

« zurück blättern vor »